

شخصیت ایرانی: شواهدی از تفاوت‌های فرهنگی ویژگی‌های شخصیتی

شهریار شهیدی^۱، وحید نجاتی^۱، سامان کمري^۲

مقاله پژوهشی

چکیده

زمینه و هدف: ویژگی‌های شخصیتی برخاسته از تفاوت‌های فرهنگی است. این پژوهش با هدف بررسی ویژگی‌های شخصیتی در فرهنگ ایرانی انجام شد.

مواد و روش‌ها: مطالعه مقطعی حاضر با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای، بر روی ۴۳۴۲ نوجوان ایرانی از ۱۲ استان کشور انجام شد. به منظور جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه ویژگی‌های شخصیتی NEO-FFI (NEO Five-Factor Inventory) استفاده گردید. جهت تحلیل داده‌ها، روش تحلیل واریانس چند متغیره (MANOVA) مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌ها: بین ویژگی‌های شخصیتی دختران و پسران در تمام ابعاد شخصیت تفاوت معنی‌داری وجود داشت. همچنین، بین اقوام مختلف ایرانی در ابعاد ویژگی‌های شخصیتی نیز تفاوت معنی‌داری مشاهده شد ($P < 0.001$). از طرف دیگر، بین ویژگی‌های شخصیتی افراد در اقلیم‌های مختلف جغرافیایی نیز تفاوت معنی‌داری به دست آمد.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که فرهنگ، قومیت و اقلیم جغرافیایی می‌تواند بر روی ویژگی‌های شخصیتی مردم ایران تأثیرگذار باشد.

واژه‌های کلیدی: شخصیت، تفاوت‌های فرهنگی، ویژگی‌های شخصیتی

ارجاع: شهیدی شهریار، نجاتی وحید، کمري سامان. شخصیت ایرانی: شواهدی از تفاوت‌های فرهنگی ویژگی‌های شخصیتی. مجله تحقیقات علوم رفتاری ۱۳۹۴؛ ۱۳ (۴): ۵۳۱-۵۲۵

پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۶/۵

دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۲/۱۰

مقدمه

تحقیقات فراوانی به بررسی ویژگی‌های شخصیتی در بین فرهنگ‌ها و کشورهای مختلف پرداخته‌اند؛ به طور مثال Spector و همکاران با مقایسه ۲۴ کشور، دریافتند که جمع‌گرایی با جایگاه مهار بیرونی ارتباط دارد (۵). Lester به بررسی ویژگی‌های شخصیتی بین ملیت‌های مختلف پرداخت و به این نتیجه رسید که دانمارکی‌ها روان‌رنجورگرا و برون‌گرا، پرتغالی‌ها روان‌رنجورگرا و درون‌گرا، آمریکایی‌ها باثبات و برون‌گرا و ترکیه‌ای‌ها باثبات و درون‌گرا هستند (۶). Lynn تفاوت‌های ملی ۱۸ کشور را از نظر شاخص‌های جمعیت‌شناختی و اپیدمیولوژی بررسی نمود و نتیجه‌گیری کرد که اختلاف بین کشورها در یک عامل اساسی خود را نشان می‌دهد و آن، اضطراب است که در مطالعه او، استرالیا بیشترین و ایرلند کمترین میزان اضطراب را نشان دادند (۷). نتایج مطالعه دیگری که به بررسی شخصیت و فرهنگ در بین فرانسوی زبان‌ها و انگلیسی زبان‌ها پرداخت، نشان داد که نمرات فرانسوی زبان‌ها در بعد روان‌پریشی و برون‌گرایی نسبت به انگلیسی‌زبان‌ها بالاتر است، اما در بعد محافظه‌کاری (Conservatism)، نمرات انگلیسی زبان‌ها بالاتر بود. این دو گروه در دیگر صفات شخصیتی مانند روان‌رنجورگرایی، گشودگی نسبت به تجربه، وظیفه‌شناسی، دلپذیری و نوع‌دوستی (Altruism) با یکدیگر تفاوتی نداشتند (۸). همچنین، Emiko Kashima و Yoshi نیز در ژاپن به بررسی ارتباط بین فرهنگ و زبان پرداختند. تحقیقاتی دیگری نیز در غرب ارتباط بین ویژگی‌های شخصیتی و فرهنگ قومیت‌ها را ارزیابی نموده و نشان داده است که

در حال حاضر ارتباط بین فرهنگ و شخصیت و جهان‌شمول بودن خصوصیات شخصیتی از موضوعات مورد توجه روان‌شناسان می‌باشد. Markus معتقد است، هرچند هماهنگی‌هایی بین ویژگی‌های شخصیتی فرهنگ‌های مختلف گزارش شده است، اما این هماهنگی‌ها دال بر جهان‌شمولی ویژگی‌های شخصیتی نمی‌باشد (۱). بروز رفتارهای متفاوت شخصیتی، به عوامل متعددی همچون سن، جنس، پایگاه و طبقه اجتماعی افراد مربوط می‌شود (۲). تحقیقات بین فرهنگی در قطعی بخشیدن به اثر محیط فرهنگی بر نظام‌های اجتماعی و جوامع نقش حایز اهمیتی دارند (۳). اگرچه نظریه‌پردازان تا اندازه‌ای اهمیت نیروهای اجتماعی و محیطی را در شکل دادن شخصیت پذیرفته‌اند، اما تأثیر جنسیت و پیشینه قومی را نادیده گرفته یا به حداقل رسانده‌اند.

انسان‌شناسان اجتماعی آمریکایی در نیمه اول قرن بیستم، رابطه نزدیکی بین فرهنگ و ویژگی‌های شخصیتی افراد مشاهده کردند. در این راستا، Ruth Benedict فرهنگ‌های بشر را به عنوان شخصیت مستند آن‌ها در نظر گرفت. در میانه قرن بیستم تنوع گسترده‌ای از آزمون‌های شخصیت و رقابت بر سر ساخت یک آزمون کامل وجود داشت تا این که در دهه ۱۹۹۰، اجماع در حال رشدی شکل گرفت که خروجی مفیدی را از اکثر آزمون‌های شخصیت در اکثر کشورها در برداشت و یک مجموعه پنج بعدی از شخصیت به نام NEO-FFI (NEO Five-Factor Inventory) را معرفی نمود (۴).

۱- دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

Email: nejati@sbu.ac.ir

نویسنده مسؤول: شهریار شهیدی

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر از نوع زمینه‌یابی (پیمایشی) و جامع آماری شامل دانش‌آموزان دوره دبیرستان و پیش‌دانشگاهی سراسر کشور بود. تعداد نمونه‌های مورد استفاده در مطالعه را ۴۳۴۲ دانش‌آموز (۲۱۵۵ دختر، ۲۱۱۴ پسر و ۷۳ فرد نامشخص) مقاطع دبیرستان و پیش‌دانشگاهی سراسر کشور تشکیل داد که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای از ۱۲ استان کشور (آردبیل، اصفهان، اهواز، بوشهر، تهران، مازندران، سنجند، کردستان، قم، کرمان، مشهد و همدان) انتخاب شدند. شهرهای مرکز استان به عنوان شهرهای هدف در نظر گرفته شد و دانش‌آموزان مهاجر از شهرهای دیگر از مطالعه خارج شدند. از مجموع ۴۳۴۲ نفر از نوجوانان مورد بررسی، ۴۹/۶ درصد دختر، ۴۸/۷ درصد پسر و وضعیت ۱/۷ از آن‌ها نامشخص بود. آمارهای توصیفی مربوط به تحصیلات نوجوانان نشان داد که ۷۳/۴ درصد از شرکت‌کنندگان در مقطع دبیرستان و ۲۲/۰ درصد آن‌ها در مقطع پیش‌دانشگاهی مشغول به تحصیل بودند و وضعیت تحصیلی ۴/۶ درصد آن‌ها نامشخص بود. میانگین سن نمونه‌های مورد پژوهش، $16/6 \pm 1/52$ سال به دست آمد.

برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از پرسش‌نامه ویژگی‌های شخصیتهای NEO استفاده گردید. این آزمون حاوی ۲۴۰ سؤال است و برای ارزیابی پنج عامل اصلی شخصیت به کار می‌رود و دارای دو فرم بلند و کوتاه می‌باشد. فرم کوتاه آن از ۶۰ سؤال تشکیل شده است که در مطالعه حاضر نیز از این فرم آزمون استفاده شد. مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای از شماره ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) برای پاسخ به سؤالات این پرسش‌نامه در نظر گرفته شد. این آزمون پنج مؤلفه اصلی شخصیت شامل «روان‌رنجورگرایی، برون‌گرایی، گشودگی نسبت به تجربه، دلبذیر بودن و وظیفه‌شناسی» را می‌سنجد. در مطالعه‌ای فرم ۶۰ سؤالی پرسش‌نامه NEO بر روی ۲۰۸ دانشجو به فاصله سه ماه اجرا گردید و ضرایب پایایی برای عوامل روان‌رنجورگرایی، برون‌گرایی، گشودگی نسبت به تجربه، دلبذیر بودن و باوجدان بودن به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۸۰، ۰/۷۵ و ۰/۸۳ به دست آمد (۱۳). برای تجزیه و تحلیل یافته‌ها از روش‌های آمار توصیفی میانگین و انحراف معیار مربوط به نمرات NEO در هر کدام از شاخص‌های مورد بررسی استفاده شد. همچنین، به منظور تحلیل استنباطی داده‌ها، روش تحلیل واریانس چند متغیره مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار دختران و پسران قومیت‌های ایرانی با توجه به ویژگی‌های شخصیتهای در جدول ۱ ارائه شده است. در جدول ۲ میانگین و انحراف معیار دختران و پسران در اقلیم‌های مختلف آب و هوایی با توجه به ویژگی‌های شخصیتهای آمده است.

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که بین جنسیت اقوام مختلف ایرانی در تمام پنج بعد شخصیت (روان‌رنجورگرایی، برون‌گرایی، دلبذیر بودن، گشودگی نسبت به تجربه و وظیفه‌شناسی) تفاوت معنی‌داری وجود داشت و از طرف دیگر، بین تمام اقوام ایرانی در ویژگی‌های شخصیتهای نیز تفاوت معنی‌داری مشاهده شد ($P < 0/001$). در رابطه با تعامل جنسیت و قومیت در ابعاد روان‌رنجورگرایی، برون‌گرایی و گشودگی نسبت به تجربه، تفاوت معنی‌داری وجود داشت، اما در دو بعد دیگر (دلبذیر بودن و وظیفه‌شناسی) تعامل بین جنسیت و قومیت معنی‌دار نبود. واریانس‌های مربوط به خطا و کل نیز در جدول ۳ ارائه شده است.

شخصیت در غرب یک موجودیت جداگانه‌ای دارد و از جامعه و فرهنگ متمایز شده است که علت این امر را می‌توان به فردگرایی در غرب نسبت داد (۴). در واقع، مطالعاتی به بررسی این موضوعات پرداخته‌اند که آیا صفات شخصیتی تنوع منظمی بین جنسیت، سن و افراد کشورها، فرهنگ‌ها، نژادها و گروه‌های مختلف قومیتی دارد؟ (۹-۱۲).

Hofstede و McCrae رابطه بین نمرات ابعاد شخصیت و ابعاد فرهنگ‌های قومی را مورد بررسی قرار دادند. میانگین نمرات ابعاد پرسش‌نامه تجدید نظر شده NEO در نمونه‌های مقایسه‌ای از ۳۳ کشور با تمام چهار بعد فرهنگی IBM (International staff member of a multinational) [فاصله قدرت (Power distance)، جمع‌گرایی در برابر فردگرایی (Collectivism versus individualism)، زنانگی در برابر مردانگی (Femininity versus masculine) و اجتناب از ابهام (Uncertainty avoidance)] همبستگی معنی‌داری داشت و قوی‌ترین همبستگی بین بعد برون‌گرایی و (Individualism versus Collectivism) IDV مشاهده شد (۹). برون‌گرایی ترکیبی از جنبه‌های خودارزیابی در شخصیت می‌باشد که شامل گرمی، جمع‌گرایی، جرأت‌ورزی، فعالیت، هیجان‌خواهی و گرایش به هیجانان مثبت می‌باشد. همبستگی نشان داد، افرادی که در فرهنگ‌های فردگرا هستند نمرات بیشتری را در پرسش‌نامه NEO در این بعد نسبت به افرادی که در فرهنگ‌های جمع‌گرا هستند به خودشان می‌دهند. شاید شگفت‌انگیز به نظر برسد که افرادی که در فرهنگ‌هایی هستند که تشویق می‌شوند، به مستقل بودن گرایش دارند و نمرات بالایی را در بعد جمع‌گرایی کسب می‌کنند. هرچند که ارتباط بین شخصیت و فرهنگ از نظر آماری به طور مطلق نیست، اما به طور کلی مطالعات نشان داده‌اند که فرهنگ و شخصیت مستقل از یکدیگر نیستند. افراد هر کشور ویژگی‌های شخصیتهای متفاوتی را در آزمون‌های شخصیتهای گزارش می‌کنند و این امر نشان می‌دهد که آزمون‌های شخصیتهای تا حدی به وسیله فرهنگ قومی هر کشور تحت تأثیر قرار می‌گیرد. در واقع، از آنجایی که گستره وسیعی از تفاوت‌های شخصیتهای در درون هر کشور وجود دارد، اغلب افراد در آزمون‌های شخصیتهای خودشان را به عنوان جزیی که تحت تأثیر فرهنگ قومی و ملی آن کشور قرار دارد، در نظر می‌گیرند (۴).

هرچند مطالعات متعدد تفاوت‌های بین فرهنگی را در ویژگی‌های شخصیتهای نشان داده است، اما این مطالعات مرزهای رسمی کشورها را به عنوان مرزهای فرهنگی در نظر گرفته‌اند که این موضوع قابل تأمل است. اگر مرزی بین فرهنگ‌ها متصور شویم، باید تمدن‌ها، ملیت‌ها، قومیت‌ها، مذاهب، اقلیم‌ها، جنس‌ها و نسل‌ها نیز به عنوان مرزهای فرهنگی قلمداد شوند. مسأله قابل تأمل دیگر این که تفاوت‌های بین فرهنگی در دو کشور متفاوت، کارآمدی کمتری از تفاوت‌های فرهنگی افراد در یک کشور دارد؛ چرا که تعامل افراد در یک کشور بیشتر است و آنان منافع مشترک بیشتری با یکدیگر دارند و برای شکل‌گیری ساختار اجتماعی مطلوب، کشف و مدارا با تفاوت‌ها می‌تواند مفید باشد. با توجه به این که مطالعات فرهنگی در کشور ما بیشتر محدود به قومیت‌ها می‌باشد و اقلیم‌ها کمتر هدف مطالعات رفتاری قرار گرفته‌اند و به جنسیت هم با رویکرد فرهنگی کمتر نگاه شده است؛ هدف از انجام این مطالعه، بررسی تفاوت‌های شخصیتهای در اقلیم‌ها، قومیت‌ها و دو جنس مردم ایران بود.

بیشتر از پسران بود. بالا بودن نمره در روان‌رنجورگرایی نشانه بیماری و عدم سلامت روان می‌باشد، اما در بقیه موارد ابعاد شخصیتی، بالا بودن نمرات نشانه سلامتی و بهنجار بودن در آن ابعاد است که با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر، وضعیت دختران قومیت‌ها و اقلیم‌های آب و هوایی ایران از نظر بعد روان‌رنجورگرایی بدتر از پسران است، اما وضعیت دختران قومیت‌ها و اقلیم‌های مختلف در بقیه ابعاد دیگر شخصیت بهتر و مطلوب‌تر از پسران بود. نتایج مطالعه Gibson و همکاران نشان داد که مردان نسبت به زنان نمرات بیشتری را در بعد روان‌پریشی به دست آوردند و از طرف دیگر، نمرات زنان در ابعاد وظیفه‌شناسی و دلپذیری بالاتر از مردان بود (۸) که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی داشت. Costa و همکاران در تحقیق خود، میانگین نمرات آزمون‌های شخصیتی مردان و زنان را در ۲۶ کشور با یکدیگر مقایسه کردند و دریافتند که تفاوت‌های جنسیتی مشابهی در فرهنگ‌ها وجود دارد و زنان نمرات بالاتری را در تمام جنبه‌های نوروزگرایی و دلپذیری به خودشان اختصاص دادند و در دیگر ابعاد شخصیت، زنان در بعضی از جنبه‌ها مانند گرمی، جمع‌گرایی، هیجانات مثبت و گشودگی نسبت به زیبایی‌شناسی نمرات بالاتری را کسب کردند. مردان نیز در جنبه‌های جرأت‌ورزی، هیجان‌خواهی و گشودگی به تصورات نمرات بالاتری را به دست آوردند (۱۴) که با یافته‌های این پژوهش مشابهت داشت.

معنی‌دار نبود. بر اساس نتایج آزمون تعقیبی Scheffe در بعد نوروزگرایی، میانگین اقلیم ناحیه خزری از همه کمتر و ناحیه کوهستانی از همه بیشتر مشاهده شد. در چهار بعد دیگر (برون‌گرایی، دلپذیری، گشودگی نسبت به تجربه و وظیفه‌شناسی)، افراد مناطق خزری نمره بالاتری را کسب کردند؛ در حالی که افراد ناحیه کوهستانی نمره پایین‌تری را به دست آوردند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی در بین اقوام مختلف ایرانی و همچنین، بین اقلیم‌های مختلف جغرافیایی صورت گرفت. در واقع، این پژوهش درصدد دست یافتن به این سؤال بود که آیا شخصیت افراد می‌تواند تحت تأثیر فرهنگ به طور عام و قومیت و اقلیم جغرافیایی به طور خاص قرار گیرد؟ و بین اقوام مختلف ایرانی، مناطق مختلف جغرافیایی و همچنین، جنسیت از نظر ویژگی‌های شخصیتی چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی وجود دارد؟

نتایج یافته‌ها نشان داد که بین ویژگی‌های شخصیتی دختران و پسران هم در قومیت‌های مختلف و هم در اقلیم‌های آب و هوایی مختلف تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛ به طوری که در تمام ابعاد شخصیت (روان‌رنجورگرایی، برون‌گرایی، دلپذیری، گشودگی نسبت به تجربه و وظیفه‌شناسی)، میانگین نمرات دختران

جدول ۳. تحلیل واریانس چند متغیره ویژگی‌های شخصیتی در بین اقوام مختلف ایرانی

منبع واریانس	متغیر وابسته	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	f	P
جنسیت	روان‌رنجورگرایی	۲۴۱/۳۹۲	۱	۲۴۱/۳۹۲	۵/۱۶۰	۰/۲۳۰
	برون‌گرایی	۲۲۶/۴۲۹	۱	۲۲۶/۴۲۹	۵/۲۵۶	۰/۰۰۴
	دلپذیر بودن	۱۷۶/۸۶۰	۱	۱۷۶/۸۶۰	۹/۷۶۲	۰/۰۰۲
	گشودگی نسبت به تجربه	۸۴۳/۳۷۲	۱	۸۴۳/۳۷۲	۲۵/۹۴۴	< ۰/۰۰۱
	وظیفه‌شناسی	۱۶۸۶/۹۹۶	۱	۱۶۸۶/۹۹۶	۳۵/۹۳۴	< ۰/۰۰۱
قومیت	روان‌رنجورگرایی	۱۱۱۶/۹۶۹	۴	۲۷۹/۲۴۲	۵/۹۶۹	< ۰/۰۰۱
	برون‌گرایی	۲۲۶۲/۱۸۵	۴	۵۶۵/۵۴۶	۲۰/۶۲۲	< ۰/۰۰۱
	دلپذیر بودن	۶۰۵/۱۳۶	۴	۱۵۱/۲۸۴	۸/۳۵۰	< ۰/۰۰۱
	گشودگی نسبت به تجربه	۲۵۰۳/۴۱۱	۴	۶۲۵/۸۵۳	۱۹/۲۵۲	< ۰/۰۰۱
	وظیفه‌شناسی	۳۱۸۵/۷۳۹	۴	۷۸۹/۶۸۵	۱۶/۸۲۱	< ۰/۰۰۱
تعامل جنسیت و قومیت	روان‌رنجورگرایی	۸۰۶/۳۴۴	۴	۲۰۱/۵۸۶	۴/۳۰۹	۰/۰۰۲
	برون‌گرایی	۳۲۲/۶۶۷	۴	۱۰۵/۶۶۷	۳/۸۵۳	۰/۰۰۴
	دلپذیر بودن	۱۴۰/۵۸۵	۴	۳۵/۱۴۶	۱/۹۴۰	۰/۱۰۱
	گشودگی نسبت به تجربه	۳۱۶/۵۷۲	۴	۷۹/۱۴۳	۲/۴۳۵	۰/۰۴۵
	وظیفه‌شناسی	۲۶۴/۸۳۹	۴	۶۶/۲۱۰	۱/۴۱۰	۰/۲۲۸
خطا	روان‌رنجورگرایی	۱۹۹۲۵۲/۰۴۴	۴۲۵۹	۴۶/۷۸۴	-	-
	برون‌گرایی	۱۱۶۸۰۱/۷۰۸	۴۲۵۹	۲۷/۴۲۵	-	-
	دلپذیر بودن	۷۷۱۶۲/۴۷۳	۴۲۵۹	۱۸/۱۱۸	-	-
	گشودگی نسبت به تجربه	۱۳۸۴۵۰/۰۰۵	۴۲۵۹	۳۲/۵۰۸	-	-
	وظیفه‌شناسی	۱۹۹۹۴۹/۵۵۸	۴۲۵۹	۴۶/۹۴۸	-	-
کل	روان‌رنجورگرایی	۵۱۹۴۱۹۶/۰۰۰	۴۲۶۹	-	-	-
	برون‌گرایی	۶۸۰۱۰۲۲/۰۰۰	۴۲۶۹	-	-	-
	دلپذیر بودن	۵۹۶۷۵۳۴/۰۰۰	۴۲۶۹	-	-	-
	گشودگی نسبت به تجربه	۷۳۲۶۹۵۶/۰۰۰	۴۲۶۹	-	-	-
	وظیفه‌شناسی	۷۹۱۸۲۵۰/۰۰۰	۴۲۶۹	-	-	-

جدول ۴. تحلیل واریانس چند متغیره ویژگی‌های شخصیتی بین اقلیم‌های مختلف آب و هوایی در ایران

منبع واریانس	متغیر وابسته	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	f	P
جنسیت	روان‌رنجورگرایی	۳۵۸/۶۴۵	۱	۳۵۸/۶۴۵	۷/۷۱۴	۰/۰۰۶
	برون‌گرایی	۱۶۶/۶۱۲	۱	۱۶۶/۶۱۲	۶/۱۱۱	۰/۰۱۳
	دلبذیر بودن	۲۹۳/۴۴۵	۱	۲۹۳/۴۴۵	۱۶/۱۱۲	< ۰/۰۰۱
اقلیم	گشودگی نسبت به تجربه	۸۶۹/۸۶۷	۱	۸۶۹/۸۶۷	۲۶/۸۴۱	< ۰/۰۰۱
	روان‌رنجورگرایی	۱۵۸۶/۲۴۳	۱	۱۵۸۶/۲۴۳	۳۴/۱۶۰	< ۰/۰۰۱
	روان‌رنجورگرایی	۲۲۵۹/۶۵۲	۳	۷۵۳/۲۱۷	۱۶/۲۰۱	< ۰/۰۰۱
	برون‌گرایی	۲۹۳۱/۷۳۹	۳	۹۷۷/۲۴۶	۳۵/۸۴۵	< ۰/۰۰۱
	دلبذیر بودن	۲۸۸۸/۸۰۹	۳	۹۶/۲۷۰	۵/۲۸۶	۰/۰۰۱
	گشودگی نسبت به تجربه	۲۹۶۲/۲۴۹	۳	۹۸۷/۴۱۶	۳۰/۴۶۸	< ۰/۰۰۱
تعامل جنسیت و اقلیم	روان‌رنجورگرایی	۴۸۰۹/۴۶۷	۳	۱۶۰۳/۱۵۶	۳۴/۵۲۴	< ۰/۰۰۱
	روان‌رنجورگرایی	۸۰۵/۷۶۸	۳	۲۶۸/۵۸۹	۵/۷۷۷	۰/۰۰۱
	برون‌گرایی	۳۶۸/۰۷۱	۳	۱۲۲/۶۹۰	۴/۵۰۰	۰/۰۰۴
	دلبذیر بودن	۲۴/۲۴۲	۳	۸/۰۸۱	-/۴۴۴	۰/۷۲۲
	گشودگی نسبت به تجربه	۲۵۱/۹۷۸	۳	۸۳/۹۹۳	۲/۵۹۲	۰/۰۵۱
	روان‌رنجورگرایی	۷۴۸/۸۴۲	۳	۲۴۹/۶۱۴	۵/۳۷۵	۰/۰۰۱

ابهام به طور مثبتی با روان‌رنجورگرایی و شاید گشودگی و به طور منفی با دلبذیری مرتبط است. فردگرایی رابطه مثبتی را با برون‌گرایی و نرینگی رابطه مثبتی را با گشودگی و روان‌رنجورگرایی نشان داد و احتمال دارد رابطه منفی با برون‌گرایی و دلبذیری داشته باشد.

نتایج مطالعات بر روی گروه‌های مختلف نشان داده است که برخی ویژگی‌های شخصیتی ملی وجود دارند که به صورت مجموعه‌ای از صفات سیستم‌های اعتقادی، روش‌های فکر کردن، نگرش‌های هیجانی، احساساتی و عاطفی افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد (۱۸، ۱۹). Hayashi معتقد است که ارزش‌ها و باورهایی که در فرهنگ‌ها وجود دارند، از طریق گفتگوهای اجتماعی و رفتارهای فردی بر روی تحول و رشد شخصیت تأثیر می‌گذارند. در نهایت، Hofstede و McCrae گزارش کردند که ساختار پایه‌ای صفات شخصیتی ممکن است از فرهنگی به فرهنگ دیگر تنوع داشته باشد. بنابراین، در بررسی ویژگی‌های شخصیتی فرهنگ‌های مختلف باید به چنین مواردی توجه نمود (۹).

از طرف دیگر، نتایج تحلیل واریانس چند متغیره نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی افراد در اقلیم‌های مختلف جغرافیایی نیز با یکدیگر متفاوت است. این گونه می‌توان استنباط کرد که نوع اقلیم جغرافیایی و ناحیه آب و هوایی، تا حدودی بر خلق و خو و ویژگی‌های شخصیتی افراد تأثیر می‌گذارد و با توجه به این یافته، می‌توان بیان کرد که ویژگی‌های آب و هوایی و نوع منطقه جغرافیایی در ایران (شامل ناحیه خزری، ناحیه کوهستانی، ناحیه کوهپایه‌ای، ناحیه جنوبی و ناحیه مرکزی)، می‌تواند بر روی ویژگی‌های شخصیتی افراد تأثیرگذار باشد. یافته‌ها نشان داد، افرادی که در مناطق خزری زندگی می‌کنند، از نظر ابعاد روان‌رنجورگرایی، برون‌گرا بودن، دلبذیری، گشودگی نسبت به تجربه و وظیفه‌شناسی در وضعیت سالم‌تر و مطلوب‌تری نسبت به بقیه اقلیم‌ها قرار دارند. در تبیین این یافته می‌توان گفت، به دلیل این که اقلیم خزری شرایط آب و هوایی و وضعیت جغرافیایی مناسب‌تری نسبت به بقیه اقلیم‌ها دارد، در نتیجه اثرات مطلوبی را بر سلامت روان و خلق و خو افراد این مناطق می‌گذارد. این یافته با نتایج تحقیق Gibson و همکاران (۸) همخوانی دارد. آنان بیان کردند،

دیگر یافته‌های تحقیق حاضر بیانگر آن بود که بین اقوام مختلف ایرانی (فارس، کرد، ترک، عرب و مازنی) در ابعاد ویژگی‌های شخصیتی تفاوت معنی‌داری وجود داشت؛ به طوری که در تمام ابعاد NEO (روان‌رنجورگرایی، برون‌گرایی، دلبذیر بودن، گشودگی نسبت به تجربه و وظیفه‌شناسی) در بین اقوام مختلف تفاوت معنی‌داری مشاهده شد ($P < ۰/۰۰۱$) که این تفاوت حاکی از اثر قومیت بر شخصیت می‌باشد. در واقع، چنین می‌توان استنباط کرد که فرهنگ و قومیت می‌تواند بر روی شخصیت افراد و چگونگی شکل‌گیری آن تأثیر داشته باشد. اگرچه به نظر می‌رسد که بین فرهنگ و شخصیت رابطه وجود دارد، اما McCrae معتقد است که این رابطه یک زنجیره علی معکوس می‌باشد. او در نظریه پنج عاملی ادعا می‌کند که صفات شخصیتی بر پایه‌های زیستی بنا شده‌اند که تفاوت در شخصیت بین گروه‌ها، تفاوت‌های ژنتیکی آن‌ها را بازتاب می‌دهد. بنابراین، امکان دارد افراد فرهنگ‌هایی را به وجود آورند که با شخصیت آن‌ها سازگار باشد (۱۵).

Costa و McCrae عنوان کردند که پنج بعد شخصیت پرسش‌نامه NEO بر روی خلق (Mood)، روابط بین فردی (Relationships interpersonal) و فرایند کنار آمدن (Coping) تأثیر می‌گذارد (۱۶). مطالعه‌ای در اسپانیا به بررسی تفاوت بعد دلبذیری در بین افراد با بدون باورهای مذهبی پرداخت و به این نتیجه رسید افرادی که در فرایند کنار آمدن با مشکلات به فعالیت‌های مذهبی می‌پردازند و دارای اعتقادات مذهبی هستند، از افرادی که دارای باور مذهبی نیستند در بعد دلبذیری نمرات بالاتری را کسب می‌کنند. این استدلال که فرهنگ می‌تواند تعیین کننده شخصیت باشد، به وسیله Hofstede به طور جدی مطرح و پایه‌گذاری شد. او چهار بعد اصلی از فرهنگ را شامل «فاصله قوی، اجتناب از ابهام، فردگرایی و نرینگی (Masculinity) (مردانگی)» معرفی کرد (۱۷، ۱۸).

Allik و McCrae (۱۹) و McCrae و Hofstede (۹) دریافتند که این ابعاد فرهنگ، به پنج بعد شخصیت وابسته هستند. فاصله قوی به طور مثبتی با وظیفه‌شناسی و به طور منفی با برون‌گرایی و گشودگی ارتباط دارد. اجتناب از

توصیه می‌شود در پژوهش‌های آینده به بررسی ویژگی‌های شخصیتی اقوام و فرهنگ‌های مختلف در مقاطع سنی دیگر پرداخته شود.

از نتایج پژوهش حاضر می‌توان در مدارس جهت شناخت بیشتر ویژگی‌های شخصیتی نوجوانان اقوام و فرهنگ‌های مختلف جهت کنار آمدن و سازگاری راحت‌تر و همچنین، به کارگیری شیوه‌های آموزشی متناسب با آنان استفاده شود. از آنجایی که هویت‌یابی مناسب فردی، خانوادگی، اجتماعی، فرهنگی و قومی می‌تواند افراد را از بسیاری از آسیب‌های اجتماعی در امان نگه دارد، بنابراین می‌توان با انتشار یافته‌های حاضر زمینه را برای این امر فراهم ساخت.

سپاسگزاری

بدین‌وسیله از تمامی کسانی که در این پژوهش همکاری نمودند سپاسگزاری می‌گردد.

این که صفات شخصیتی در بین فرهنگ‌ها و کشورهای مختلف متفاوت است، شاید به جنبه‌هایی از نوع منطقه جغرافیایی، نوع آب و هوای خاص آن منطقه و تعیین‌کننده‌های شخصیتی جزئی که در آن منطبق و فرهنگ‌ها وجود دارد، مرتبط می‌باشد (۸). McCrae و Allik نیز در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که شخصیت به وسعت و عرض جغرافیایی و دمای آن منطقه وابسته است، اما با این وجود در بین گروه‌هایی که در یک منطقه زندگی می‌کنند نیز تفاوت‌های شخصیتی وجود دارد (۱۸).

محدودیت‌ها

از جمله محدودیت‌های اصلی پژوهش حاضر، دشواری در جمع‌آوری داده‌ها بود. همچنین، این پژوهش و نتایج حاصل از آن تنها مربوط به مقطع سنی نوجوانان دوره دبیرستان است و قابل تعمیم به سایر گروه‌های سنی نمی‌باشد. بنابراین،

References

1. Markus HR. Culture and personality: Brief for an arranged marriage. *J Res Pers* 2004; 38(1): 75-83.
2. Pahlavan CH. Ethnography (speeches reported in the field of culture and civilization). Tehran, Iran: Payam-e Emrooz; 1999. [In Persian].
3. Hofstede, G. (1991). Empirical models of cultural differences. In: Blechrodt N, Drenth PJD, editors. Contemporary issues in crosscultural psychology. Amsterdam, Netherlands: Swets and Zeitlinger; p.4-20.
4. Hofstede G, Hofstede GJ, Minkov M. Cultures and organizations: software of the mind. 3rd ed. New York: McGraw-Hill; 2010.
5. Spector PE, Cooper C, Sanchez JI, O'Driscoll M, Sparks K, Bernin P, et al. Do national levels of individualism and internal locus of control relate to well-being: an ecological level international study. *J Organ Behav* 2001; 22(8): 815-32.
6. Lester D. National differences in neuroticism and extraversion. *Pers Individ Differ* 2005; 28(1): 35-9.
7. Lynn R. Personality and national character. Oxford, UK: Pergamon Press; 1971.
8. Gibson KL, McKelvie SJ, de Man AF. Personality and culture: a comparison of Francophones and Anglophones in Quebec. *J Soc Psychol* 2008; 148(2): 133-65.
9. Hofstede G, McCrae RR. Personality and culture revisited: linking traits and dimensions of culture. *Cross Cult Res* 2004; 38(1): 52-88.
10. Lynn R, Martin T. Gender differences in extraversion, neuroticism, and psychoticism in 37 nations. *J Soc Psychol* 1997; 137(3): 369-73.
11. McCrae RR, Costa PT, Hrebickova M, Urbaneck T, Martin TA, Oryol VE, et al. Age differences in personality traits across cultures: self-report and observer perspectives. *Eur J Pers* 2004; 18(2): 143-57.
12. McCrae RR. NEO-PI-R data from 36 cultures: further intercultural comparisons. In: McCrae RR, Allik I, editors. The five-factor model of personality across cultures. Berlin, Germany: Springer Science and Business Media; 2002. p. 105-25.
13. Shayegh S. On the relationship between internet addiction and personality traits in adolescents in Tehran. *J Fundam Ment Health* 2009; 11(42): 149-58. [In Persian].
14. Costa PT, Terracciano A, McCrae RR. Gender differences in personality traits across cultures: robust and surprising findings. *J Pers Soc Psychol* 2001; 81(2): 322-31.
15. McCrae RR. Human nature and culture: a trait perspective. *J Res Pers* 2004; 38(1): 3-14.
16. Costa PT, McCrae RR. NEO Personality Inventory-Revised (NEO PI-R™). Odessa, Florida: Psychological Assessment Resource, Inc; 1992.
17. Hofstede G. Culture's consequences: International differences in work-related values. 6th ed. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications; 1980.
18. Hofstede G. The quantitative study of national character. 1st ed. Thousand Oaks CA: SAGE Publications; 1980.
19. Allik J, McCrae RR. Toward a geography of personality traits patterns of profiles across 36 cultures. *J Cross-Cult Psychol* 2004; 35(1): 13-28.

The Iranian Personality: Evidence of Cultural Differences of Personality Traits

Shahriar Shahidi¹, Vahid Nejati¹, Saman Kamari²

Original Article

Abstract

Aim and Background: The differences in personality traits are due to cultural dissimilarities. The purpose of the current study was the evaluation of personality traits in the Iranian culture.

Methods and Materials: The present cross-sectional study was conducted on 4342 Iranian adolescents. The participants were selected through cluster sampling from 12 provinces of Iran. The NEO Five-Factors Inventory (NEO-FFI) was used for data collection. Data were analyzed using multivariate MANOVA.

Findings: Significant differences were observed between the two genders in all personality traits. Moreover, there were significant differences between personality traits of different ethnic groups in Iran ($P < 0.001$).

Conclusions: The findings showed that culture, climate, and ethnicity can affect personality traits of the Iranian population.

Keywords: Personality, Cultural differences, Personality traits

Citation: Shahidi Sh, Nejati V, Kamari S. **The Iranian Personality: Evidence of Cultural Differences of Personality Traits.** J Res Behav Sci 2015; 13(4): 525-31

Received: 30.04.2015

Accepted: 27.08.2015

1- Associate Professor, Department of Psychology, School of Educational Sciences and Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

2- MSc Student, Department of Psychology, School of Educational Sciences and Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Corresponding Author: Shahriar Shahidi, Email: nejati@sbu.ac.ir